№535-7/1 аз 21.01.2014

Мақомоти ҳудудии андоз

«Оид ба андози иҷтимоӣ»

Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шуморо огоҳ менамояд, ки новобаста аз таъкидҳои пай дар пай ҷиҳати тақвият бахшидан ба ҷамъоварии андози иҷтимоӣ, назорати иҷрои қонунгузории андоз дар мавриди истифода аз меҳнати кироя дар мақомоти андоз ғайри қаноатбахш аст.

Мушкилии асосие, ки айни замон садди роҳи таъмини иҷрои нақшаи андози иҷтимоӣ гардида истодааст, пеш аз ҳама аз ҷониби субъектҳои фаъолияти соҳибкории алоҳида (шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ) бо мақсади канорачӯӣ аз андозбандӣ ғайри расмӣ пардохт намудани музди меҳнат ба кормандони кирояашон мебошад.

Таҳлили Махзани маълумотҳо ва натиҷаҳои корҳои назоратии дар ин самт анҷомдодашуда нишон дод, ки дар аксар шаҳру ноҳияҳо шумораи кормандони кироя, фонди музди меҳнати онҳо дар соли 2013 нисбат ба соли 2012 кам гардида, ё бе тағйир боқӣ мондааст.

Дар рафти гузаронидани санҷишҳои амалиётӣ тибқи талаботи қисми 5 моддаи 28 Кодекси андоз, масъалаи дурустии истифодаи кори кироя дар фаъолияти андозсупорандагон умуман ба инобат гирифта нашудааст. Гарчанде ҳолатҳои истифодаи ғайрирасмии меҳнати кироя дар ширкатҳо ва фаъолияти соҳибкорони инфиродии ҳама шаҳру ноҳияҳо назаррас аст, аммо мақомоти ҳудудии андоз талаботи моддаи 620 Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмуриро амалан татбиқ накардаанд.

Бо мақсади дастгирии фаъолияти соҳибкорони инфиродии тибқи Шаҳодатнома фаъолияткунанда, ҳадди ниҳоии андози иҷтимоии моҳона 100 сомонӣ (бе назардошти коэфиссиенти минтақавӣ) муқаррар гардид, аммо шумораи зиёди соҳибкорон эъломияҳои моҳонаи андози иҷтимоиро пешниҳод накардаанд, ё ин ки даромади умумии худро дидаю дониста дар эъломияҳои андози иҷтимоӣ мувофиқан ба ҳадди камтарини андози иҷтимоӣ дарҷ намудаанд.

Ҳолатҳои бо баҳонаи фаъолият надоштан дар эъломияҳои андоз ҳисоб накардани андози даромад ва андози иҷтимоӣ давра ба давра зиёд шуда истодааст.

Зарурат бақайд аст, ки мутобиқи моддаи 4 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 10.05.2002 №46 соҳибкорӣ - фаъолияти мустақилона ба таваккали худ амалишавандаи шахсони ба чунин сифат бақайдгирифташудае мебошад, ки барои мунтазам ба даст даровардани фоида аз истифодаи молу мулк, истеҳсол, фурӯши мол, иҷрои кор ё хизматрасонӣ равона карда шудааст.

Қисми 15 моддаи 51 Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, ки агар фаъолияти соҳибкори расман қатъ карда (барҳам дода) нашуда бошад, соҳибкор уҳдадор аст, ки ба нозироти андози маҳалли қайди худ, новобаста аз фаъолият кардан ва ё накардан эъломияҳои дахлдори андозро пешниҳод намояд.

Пардохти музди меҳнатро қисми 3 моддаи 5 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун ӯҳдадории корфармо муқаррар намуда, моддаи 107 ҳамин Кодекс пешбинӣ намудааст, ки ҳангоми бекористӣ, ки бо айби корманд сар назадааст, **музди миёнаи моҳонаи ӯ** пардохта мешавад.

Ҳангоми қабули эъломияҳои андоз нозирони мутассадӣ бемасъулияти нишон дода, ба асоснокии маълумотҳои дар эъломияи ягонаи андози даромад ва андози иҷтимоӣ оид ба шумораи кормандон, фонди музди меҳнат дарҷ шаванда диққат намедиҳанд. Бо истифода аз маълумотҳои оморӣ, мақомоти ҳифзи иҷтимоӣ ва боназардошти хусусиятҳои фаъолияти андозсупоранда назорати камералии эъломияи ягонаи андози даромад ва андози иҷтимоиро намегузаронанд. Ҳолатҳои аз ҳадди акали музди меҳнат дар ҳисоботҳо кам дарҷ гардидани музди меҳнат низ назаррас аст.

Мутобиқ ба Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №1493, аз 14.08.2013 **андозаи ҳадди ақали музди меҳнат** дар ҳама соҳаҳои иқтисодиёт 250 сомони аз 01.09.2013 муқаррар гардидааст, аммо ин маънои онро надорад, ки корфармо ба корманди кирояи худ **ҳадди ақали музди меҳнатро пардохт намояд. Музди меҳнат воқеъбинона ва бояд** бо назардошти шароити имрӯзаи бозорӣ муайян карда шавад. Дар маҷмӯъ масъалаҳои ҷойдошта алоқаманд ба ҷамъварии андози иҷтимоӣ дар ҷаласаи корӣ санаи 18.01.2014 мавриди муҳокимаронӣ қарор гирифт (нусхаи протокол замима мегардад).

Бо назардошти ҳолатҳои қайдгардида ба мақомоти ҳудудии андоз супориш дода мешавад, ки ҷиҳати тақвият бахшидан ба ҷамъоварии андози иҷтимоӣ, талаботҳои зеринро ҳатман риоя намоянд:

- барои назорати ҳисоби музди меҳнати кормандони кироя, тибқи талаботи моддаи 54 Кодекси андоз, дар муҳдлати то 01.04.2014 дар баробари эъломияи ягонаи андоз аз даромад ва андози иҷтимоӣ, тибқи шакли муқарраргардида Маълумотнома «Оид ба маблағҳои даромад ва андозҳои дар манбаи пардохт ситонидашуда» талаб намоянд;

- номутобиқатии маълумотҳои дар эъломияҳои ягонаи андози даромад ва андози иҷтимоӣ ҷойдоштаро, бо роҳи анҷом додани назорати камералии эъломияҳои андоз дар муқоиса бо талаботҳои Фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон №1313 аз 13.08.2012 (200 сомонӣ) ва №1493 аз 14.08.213 (250 сомонӣ), маълумотҳои оморӣ, мақомоти ҳифзи иҷтимоӣ ва хусусиятҳои фаъолияти андозсупоранда, дар доираи муҳлати 5- сола муқарраргардидаи мурури даъво (моддаи 66 Кодекси андоз) бартараф намоянд;

- тибқи тартиби муқарраргардида санҷишҳои амалиётӣ гузаронанд;

- ҳангоми гузаронидани санҷишҳои мавзӯӣ ва маҷмӯии андозҳо ба ҳисобу пардохти андози иҷтимоӣ, алалхусус ба шумораи кормандон, фонди музди меҳнат ва музди меҳнати миёна дар муқоиса бо соҳаҳо диққати ҷиддӣ диҳанд;

- мониторинги музди меҳнатро (корфармоён, шумораи кормандони кироя, фонди музди меҳнат ва ғайра) ташкил намоянд;

- мунтазам таносуби тағйирёбии шумораи коргарон ва ҳаҷми музди меҳнати онҳо, инъикоси дурусти ин нишондиҳандаҳо дар ҳисобдории муҳосибавии корхонаҳо ва соҳибкорони инфиродиро назорат намуда, барои давра ба давра баланд бардоштани музди меҳнат ва зиёд намудани шумораи кормандони кироя чораҷӯи намоянд;

- минбаъд, дар муқоиса бо маълумотҳои оморӣ, фонди ҳифзи иҷтимоӣ ва бо назардошти шароити бозорӣ ҳар моҳ назорати камералии эъломияи ягонаи андоз аз даромад ва андози иҷтимоиро гузаронанд;

- нисбати роҳбарони ширкатҳо ва соҳибкорони инфиродие, ки ғайри расмӣ меҳнати кироярo истифода менамоянд ва музди меҳнат, шумораи кормандони кироярo дар ҳисоботҳои андоз пурра нишон намедиҳанд мутобиқ ба талаботи Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ чораҷӯи намоянд.

- барои барҳам додани бақияпулиҳои андози иҷтимоӣ, дар доираи ваколатҳои муқаррарнамудаи қонунгузорӣ чораҳои қатъӣ андешанд;

- барои саривақт напардохтани андози иҷтимоӣ ва пешниҳод накардани эъломияи ягонаи андоз аз даромад ва андози иҷтимои мунтазам протоколи ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ бо истифодаи муқаррароти моддаҳои 620, 621 ва 623 Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб диҳанд;

- ҳангоми пардохти маблағи патент, воридоти андози иҷтимоиро тибқи талабот ба фонди ҳифзи иҷтимоӣ таъмин намоянд;

- ҳангоми қабули эъломияҳои андоз асоснокии хароҷотҳои иҷтимоиро баррасӣ намоянд.

Талаботҳои қайдгардида, ба истисноӣ **андозаи ҳадди ақали музди меҳнат,** ки бо фармоишҳои дахлдор муқаррар мегарданд, ба субъектҳои зерин, ки бо мақсади анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ таъсис дода нашудаанд, татбиқ намегардад (танҳо дар қисмати фаъолияти ғайрисоҳибкориашон):

- нисбати ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва эҳсонкорӣ, ки мақсади асосии онҳо гирифтани фоида намебошад;
- нисбати кормандони ёрирасон (котиба, посбонҳо, ронандагон, фарошон, боғбон), ки натиҷаи кори онҳо дар фаъолияти соҳибкорӣ таъсири назаррас надорад;
- нисбати субъектҳои хоҷагидорие, ки муваққатан фаъолият наменамоянд (ба истисноӣ роҳбар ё сармуҳосиб);
- нисбат ба кормандони ташкилотҳое, ки басти пурра кор намекунанд (аз ҷумла, нафақахӯрон ва донишҷӯён);
- нисбат ба кормандони шахсони ҳуқуқӣ, ки фаъолияти онҳо мавсимӣ мебошад, дар давраи ғайримавсимӣ (ба истисноӣ корхонаҳои кишоварзӣ).

Сардорони мақомоти ҳудудии андоз вазифадор карда мешаванд, ки барои дарёфт намудани манбаъҳои иловагии андози иҷтимоӣ талаботҳои қайдгардидаро риоя намуда, назорати риояи қонунгузории андозро дуруст ба роҳ монанд ва иҷроиши нақшаи андози иҷтимоиро таъмин намоянд.

Назорати иҷрои мактуби супоришии мазкур бевосита ба зиммаи сардорони раёсатҳои андоз дар ВМКБ, вилоятҳои Суғду Хатлон, ш. Душанбе, сардорони нозиротҳои андозсупорандагони калон, андозсупорандагони миёна – супорандагони ААИ ва шӯъбаҳои онҳо, сардорони нозиротҳои андози шаҳру ноҳияҳо вогузор карда мешавад.

Раис Н. Давлатов